RUSKI INWALID

No. 305.

PIĄTEK. 24 Grudnia 1820 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Zagraniczne: Niemcy. Niderlandy. Francia. Anglia. Dania. Włochy. Ameryka Połnocna. Rozmaitości.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Niemcy.

z Wiednia, 15 Grudnia.

Hrabia *Schladen* poseł pruski przy dworze tureckim, wyiechał z całą swoią rodziną z Stambułu 1 listopada i przez Warnę i Bucharest powrócił do Niemiec.

Niewiemy iescze dotychczas nic pewnego o teraznieyszych stosunkach porty z *Ali* Baszą Janiny. Ministeryum tureckie spodziewa się prędkiego wszystkich tych zatargów końca; lecz wiele iest okoliczności takich, które czynią tę ich nadzieię nader wątpliwą. *Baba Pehliwan* Basza namiestnik Lepański i naczelny woysk porty przeciwko *Ali* Baszy dowodca, umarł po krótkiey chorobie. Powszechnie rozumieią, że był otruty. Po nim obiął naczelne dowodztwo *Hassan* Basza. Ten sam, który pierwiey był dozorcą rzeźników, a potem przyszedł do stopnia kapitana Baszy. Wiadomo, że usunię-tym był z tego stopnia, za niebaczność i niekarność w obchodzeniu się z ianczarami i wyrobnikami pod dozorem swoim będącemi.— Są okoliczności które podaią w wątpliwość rychłe tey woyny skończenie; a oprocz innych i ta iest niemałey wagi, że w woysku tureckiem oblegaiącém Janinę coraz bardziey powiększa się liczba zbiegów, którzy nietylko zmnieyszaią siły woysk Sułtana; lecz nadto przeszedłszy na stronę przeciwną, donoszą nieprzyiacielowi o wszystkich zamysłach dowodców i o stanie samego woyska. Żołnierze tureccy nielubią tego rodzaiu woyny, którą czas nieprzyiemny zimowy bardziey iescze nieznośną czyni.

z Drezna, 15 Grudnia.

Król nasz kupił do galeryi tuteyszey ostatni obraz nieszczęśliwego *Kugelhena*, wystawuiący *syna marnotrawnego*. Sąd kryminalny trudniący się śledzeniem sprawy zaboyców tego artysty, iuż skonczył swą pracę: *Fischer* uznany iest za niewinnego, a *Baghowen* skazany na śmierć; chociaż wyparł się wszystkich uprzed-

nich swoich zeznań. On obwiniał pomienionego *Fischera* o należenie do tego zabóystwa i trzeciego iescze spólnika wymieniał.

z Hannoweru, 15 *Grudnia*.

Jeden młody męszczyzna, należący do znaney tu familii, postanowił był zastrzelić się z pistoletu; lecz wystrzał nieodebrał mu życia, a tylko ciężko ranił. Doktorowie czynią nadzieię, że powróci do zdrowia.

z Schwerin, 15 *Grudnia*.

Dzień rocznicy urodzenia nayukochańszego Xiążęcia naszego obchodziliśmy 10 b. m. iak nayuroczyściey. Wielki Xiąże JMść począł w dniu pomienionym 65 rok życia.

Pomnik wystawiony dla Xiążęcia *Blucher* w Rostok, kosztuie przeszło 30,000 talarów.

NIDERLANDY.

z Bruxelli, 14 *Grudnia*.

Hrabina *Survilliers* małżonka Józefa *Bonaparte*, dotychczas iescze tu bawi i ustronne prowadzi życie. Powiadaią że za nadeyściem wiosny wyiedzie do Ameryki północney z obydwoma córkami.

FRANCYIA.

z Paryża, 14 *Grudnia*

Radca poselstwa Rossyyskiego *Schreder*, który tu sprawował interessa tego Cesarstwa pod niebytność posła Jenerała *Pozzo di Borgo*, przedstawiał się pozawczora Królowi.

Pan *Lainé* przybył do stolicy tuteyszey przed kilku dniami.

Z powodu Chrztu Xiążęcia *Bordeaux*, dwudziestu więźniów osadzonych za długi otrzyma wolność.

9 b. m. Odbyły się obrzędy pogrzebu Xiążęcia *Decrés* iak nayokazaley. Czterech marszałków Francyi trzymało za końce pokrycia trumny wczasie konduktu, a Admirał *Verguelle* miał mowę pogrzebową. — Zwłoki Xiążęcia pogrzebione zostały na cmentarzu *du Pére la Chaise* obok marszałków: *Masseny*, *Lefevre*, *Perignon* i *Serrurier*.

Od piętnastego b. m. to iest od iutra poczną tu przedawać w różnych mieyscach Supę *Rumforda* dla ubogich.

Słychać że Jenerał *Partano* ma obiąć dowodztwo nad pierwszą dywizyą woyska na mieyscu Margrabiego *Lauriston*. (Główna kwatera tey dywizyi iest w Paryżu).

W dzienniku sporów pomieszczony iest krótki rzut oka czyli statystyczne porównanie głównieyszych mocarstw z wyszczególnieniem ile każde z nich ma ludności, przychodów i długu: i tak:

Francyia ma ludności—29 milionów, przychodów—860 milionów; Długi iey we czworo są większe od przychodów.

Austryia. ma ludności—28 milionów; Przychodów— 300 milionów. Długi sześć razy przechodzą przychody.

Hiszpaniia (w Europie) ma ludności— 11 milionów; Przychodów 160 milionów. Długi dziewiętnaście razy przewyższaią przychody.

Angliia. Ma ludności w Europie— 17 milionów; w Azyi—64 miliony; w Ameryce—2 miliony, a w ogule ludność iey wynosi — 73 miliony, Przychodów 1,156,000,000. Długi osmnaście razy przewyższaią przychody.

Niderlandy (razem z osadami) maią ludności—6 milionów; Przychopów 166 milionów. Długi dwadzieście razy są większe od przychodów.

Prussy maią ludnosci 11 miliionów; przychodów 170 milionów. Długi we czworo większe od przychodów.

Rossyia. łączuie z Królestwem polskiém ma ludności 52 miliony; przychodów 350 milionów. Długi niesą dwa razy większe od przychodów.

—W wielu mieyscach stolicy tuteyszey a między innemi na moście *Pont-neuf* zwanym przed kilku dniami poprzybiiane było następuiące obwieszczenie: »W Sierpniu 1819, zniknęła z domu gospodyni imieniem *Johanna - Adelaida* P.., małżonka Pana G... urodzona w Paryżu, maiąca teraz 38 lat wieku, wzrostu sredniego, cera żywa, rysy regularne i *charakterystyczne*. Mąż iey spodziewa się że uczciwość współobywateli, powróci mu żonę, a dzieciom matkę.«

W krótkim czasie ma wyść postanowienie Królewskie potwierdzaiące akademiią lekarską.

Rozkupiono w Paryżu w krótkim czasie 200,000 tabakierek z kartą konstytucyyną, ale wygotuią ich do dnia 15 grudnia 300 000.

Ziechał do Lille sławny okulista *Forlenze*, którego iest obowiązkiem obieżdżać szpitale w całey Francyi. O przyieździe tam iego uwiadomił Prefekt cały swóy departament i wkrótce ziechało się wielu pozbawionych w zroku, lub choruiących na oczy. W dniu oznaczonym na operacyie, zrobił ich 17 w trzech godzinach a wszystkie iak nayszczęśliwiey. Między innemi 21letnia panienka, która we dwa miesiące po urodzeniu się ociemniała odzyskała dar widzenia, toż inna 20letnia od lat oś-

miu pozbawiona wzroku. Pięciu letni chłopczyna, od urodzenia slepy uyrzał także światło.

Anglija.

z Londynu, 16 *Grudnia*.

Wybiercy westminstercy zgromadzili się byli 6 b. m. na plac Cowent-garden pod przewodnictwem naczelnego swoiego sędziego i bezwzględu na descz ulewny, który ich zupełnie zmoczył uchwalili kilka postanowień. Nieiakiś Pan *Guerdiner* dał się poznać za naygorliwszego i naywymównieyszego członka towarzystwa. Między innemi wnioskami uczynił i ten, aby podać Królowi w imieniu całego narodu Angielskiego prośbę o usunienie teraznieyszych ministrów, i podanie tey prosby chciał aby było porııczone Panu *Burdet*; lecz ten oświadczył, iż podobny wniosek nietylko iest niewłaściwym; lecz nadto i śmiesznym; bo chociaż iak mówił wybiercy Westminstercy należą do narodu Angielskiego; niemogą atoli w żaden sposob bydz iego przedstawicielami. A tak wniosek Pana *Guerdiner* ieduomyślnie odrzuconym został.

Danija.

z Kopenhagi, 15 *Grudnia*.

Muzyk tuteyszy *Kuhlau*, wynalazł niedawno wydał na widok publiczny nową grę, którą nazwał *Caleydacusticon*. Jest to futerał na dwadziescie i iedną części podzielony, każda zawiera kilka kartek, na każdey z nich napisany iest ieden takt, które mieszaiąc według upodobania, można tyle zrobić walców ile się tylko podoba.

Włochy.

z Neapolu, 2 *Grudnia*.

Na iednem o ostatnich posiedzeń parlamentu neapolitańskiego, prosił minister skarbu i przychodów o nadanie sobie prawa i pełnomocnictwa, na mocy którego, aby mu wolno było rozrządzać według upodobania summami rozmaitych dobroczynnych zakładów. A z swoiey strony obiecywał wypłacać częściami te summy, w miarę iak gotowizna z sprzedać się maiących koronnych maiątków wpływać będzie. Po niektórych sprzeczkach wniosek z wyraźnem nieukontentowaniem odrzuconym został.

Na temże posiedzeniu Deputowany *Lippi* wnosił—zniesienie szkół, a drugi członek prosił o skassowanie wszystkich akademii sztuk nadobnych.

Poseł Angielski przy dworze tuteyszym prosił aby sprawa Jenerała *Church*, ktory dowodził niegdyś w Sycylii, iak nayrychley rozsądzoną była; w przeciwnem zdarzeniu oświadczył, iż wezwie w tey mierze pomocy dworu swoiego.

Xiądz ieden w Lucera oskarzył niedawno przed parlamentem neapolitańskim Biskupa swoiego, którego chciwość miała kosztować narodowi więcey, 60,000 czerwonych złotych.

z Rzymu, 3 *Grudnia*.

Xiażę następca Duński przybył tu pozawczora powracaiąc z Neapolu. Król JMość oboiey Sycylii policzył go w poczet Kawalerów orderów S. *Ferdynanda* i *Zasługi*.

Podane niedawno parlamentowi neapolitańskiemu nowe nazwania prowicyy, zostały nakoniec przyięte i zatwierdzone; i tak: Sam Neapol zostaie przy dawnem swoiem; *Terra di Lavora* będzie się nazywać *Campanata*, Obwod *Abruzza* — *Plecuteria*; drugi tegoż nazwiska — *Marcia*; trzeci — *Frentania*; Obwod *Molise* — *Sanio*; *Capitana* — *da Unia*; *Terra di Basi* — *Penzesia*; *Terra di Otranto* — *Sacento*; *Basilicata*—*Lucania*; *Principato Ultra*—*Jponi*, *Principato citra*—*Lucania wschodnia*; Jedna *Kalabryia*—*Calabria Regine*, a druga — *Calabria Bruzia*. Prowincyie Sycyliyskie zostaią przy swoich imionach.

Ameryka Połnocna.

z Nowego Jorku, 11 *Listopada*.

Kongres maiący się w dniu 16. b. m. zgromadzić w Wasingtonie zaymuie teraz wszystkich. Prawie za rzecz pewną twierdzić można, że Pan *Monroye* znowu wybrany będzie Prezydentem na lat cztery; lecz na mieysce Pana *Claye* mówcy izby reprezentantów podano trzech kandydatów następuiących: PP. *Loundes*, *Balduin* i *Nelson*. Muiemaią powszechnie że Pan *Loundes* będzie miał większość głosów.

Od chwili ostatniego zgromadzenia kongressu, związek Połnocno-Amerykański powiększył swe posiadłości czterma nowemi prowincyiami; składa się więc teraz z 54. Nowo przyłączone prowincyie są następuiące: *Jli-Alinois Albama*, *Le-Men* i *Missury*. Wzrastaiąca ludność prowincyi *Mitschagan* i *Arguensan*, zdaie się zapowiadać rychłe ich połączenie się z tymże związkiem.

Admirał *Brion* oświadczył, że porty Kartagena i St Marte są w stanie oblężenia.

ROZMAITOSCI.

(z Korrespondenta Warszawskiego.)

Nad słowami

Cnota, Honor, Sumienie.

1. Cnota, honor, sumienie, są oznakami postępków człowieka uspołecznionego.

2. Cnota, osiadaiąc w sercu człowieka, zapewnia nieomylnie następstwo honoru i sumienia.

3. Honor i sumienie, nie maiąc za sobą poważnego zaświadczenia od cnoty, są uroieniem, na żadną niezasługuiącém wiarę.

4. Mowa iest o cnotach publicznych, których każdy iako społeczeństwu należących, spodziewa się żąda, i oczekuie.

5. Za takiemi następuie honor, iako skutek publicznego zadowolnienia.—Następuie także i sumienie, iako spokoyność człowieka, któremu nikt nic nie wyrzuca.

6. Wszelkie inne cnoty do prywatnego i odosobnionego życia należące, czy są cnotami, lub nie, społeczeństwo o tém niewie. — Twory te do woli każdego należą.

7. Gdyby kto takich naywięcey posiadał, ieżeli zaniedbywać będzie powinności, iakie przyiął na siebie od społeczeństwa i dla społeczeństwa, honor i sumienie towarzyszyć mu nie będą;—bo by to wszystko było podeyrzaném, iako tylko od iego własney woli i opinii zawisłém.

8. Cnota publiczna iest w czynach.

9. Oznaka dobrego czynu iest, kiedy go nikt nie zaskarża, a razem nikt pochlebiać nie potrzebuie.

10. Takiego czynu prawidła są iasne, bo wynikaiace z pierwszey zawiązki towarzystw.

11. Jeżeli na takie czyny są iakies powinności późnieyszém stoiącem prewem przepisane, prawo nic nowego nie stworzyło, tylko towarzystwom, czyli narodom rozwalniaiącym się to, co było zaniedbaném, przypomniało.

12. Cnoty takie usiłowania potrzebuią, tylko baczności na środek pomiędzy sobą i każdym drugim.

13. Honor iest w powszechném i niewymuszoném potwierdzeniu czynu.—Dowodzi się zaś szczęściem drugiego lub wielu.

14. Jeżeli iest iaki zarzut obok czynu, ten, iakikolwiek on iest, usprawiedliwić i oczyścić należy.

15. Nie nazywa się usprawiedliwieniem i oczyszczeniem, powoływać się do drugich, co chwalą tenże czyn ściągaiący zarzut; sam czyn usprawiedliwiać powinien, choćby go nikt niechwalił.

16. Nawzaiem, kiedy czyni kto zarzut nie wyprowadzaiąc go z czynu, nie tylko nie zaciemnia cnoty błyszczącey w czynie, nietylko iest prostą potwarzą, ale nawet zwiększa honor spotwarzonego.

17. Sumienie iest to naydroższy skarb człowieka, iest pyszne i roskoszne mieszkanie duszy.

18. Spokoyności sumienia nikt udawać nie może; samo udawanie iuż okazuie, że udaiący iey nie ma.

19. Chcąc czyie sumienie zawstydzić albo zamieszać, trzeba o tem z samego czynu przekonywać.

20. Pomyłki od czynności człowieka nieoddzielne, mogą czasem zatrwożyć sumienie.—Ale się trzeba do pomyłki przyznać; ieżeli można, zrządzoną wynagrodzić; a wtenczas nie tylko się powraca cnota czynowi, spokoyność sumieniu, i całość honorowi, ale się nawet nowa na sławie takiego pokazuie świetność, że się miłości własney i uporowi nie poddał.

21. Są tacy, którzy nawet po złym czynie są spokoynymi.—Lecz tacy nigdy drogą cnoty nie postępowali, nigdy słodyczy czystego sumienia nie smakuią.—Dla takich pochlebcy wynayduią nowe nazwiska cnot, kupuią albo naymuią sławę, czyli gadaninę.—Ale to nigdy honoru nie daie.

22. Są iednak momenta, w których tacy rozrzucaiąc przed oczyma zaszczyty lub zyski, od złego czynu pozgromadzane, poznawaią obrzydłość postępowania swoiego, i sami na wyrok poniżenia swoiego zezwalaią. — Natenczas ratuiąc siebie, wyśmiewaią cnotę uraczaią ią nazwiskiem głupstwa, a honor nazywaią uroieniem.—Ale msciwy oręż sumienia zamieszanego, zawsze ich trwoży okropną wiecznością; zawsze aż do zgonu zasłużoną połykaią truciznę.

PS. Ostatni numer R. I. roku teraznieyszego, wydzie w przyszły Czwartek 30. b. m.

W PETERSBURGU.

w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.